

92.4 FM STEREO

*Το καλύτερο κομμάτι
του ραδιοφώνου σας*

ΕΚΠΟΜΠΗ

ΤΟ ΜΑΓΚΑΖΙΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ

ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

ΤΗΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΗΡΑΝ

ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

ΠΕΤΡΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΣΤΡΑΤΗΣ ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ

ΜΕΤΑΔΟΣΗ ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ

14.30 - 15.00

ΕΚΤΟΣ ΣΑΒΒΑΤΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΠΕΜΠΤΗ

7 ΙΟΥΝΙΟΥ 1990

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΣΟΛΩΜΟΥ 46 - 10682 - Αθήνα - Τηλ. 3638.597 - 3605.459

TOP-FM 92.4 FM STEREO
ΕΚΠΟΜΠΗ: "ΤΟ ΜΑΓΚΑΖΙΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ"

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ:
ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΠΗΡΑΝ ΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ:
ΠΕΤΡΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΣ ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ

ΠΕΜΠΤΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 1990

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ: Σε μια άλλη μορφή, το σημερινό "Μαγκαζίνο της Σύνταξης" φιλοξενεί μια ωραίας διάρκειας και εφ' όλης της ύλης συνέντευξη του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου στον Πέτρο Ευθυμίου και στο Στρατή Λιαρέλλη.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Κύριε Παπανδρέου, καλημέρα σας. Σας ευχαριστούμε που δεχθήκατε την πρόσκληση του "TOP-FM" να μας μιλήσετε σε μια εποχή και γενικότερα ενδιαφέρουσα και ειδικά για το ΠΑΣΟΚ, που βρίσκεται σε μια σημαντική καμπή της κομματικής του ιστορίας. Θα περάσουμε κατευθείαν στο "ψητό".

Κύριε Παπανδρέου, την περασμένη εβδομάδα, είχατε τη σύγκληση της Κεντρικής Οργανωτικής Επιτροπής Συνεδρίου (ΚΟΕΣ), όπου δώσατε ένα περίγραμμα θέσεων για μια νέα πορεία του ΠΑΣΟΚ. Αυτή η νέα πορεία του ΠΑΣΟΚ, που συνδυάζεται με την ένταξή σας στη Διεθνή, στη Σοσιαλιστική Διεθνή, ποια χαρακτηριστικά πιστεύετε ότι πρέπει να 'χει κυριαρχικά;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Πρώτα απ' όλα, να ευχαριστήσω κι εγώ για την ευκαιρία να δώσω αυτή τη συνέντευξη στον "TOP-FM" και να προχωρήσω κι εγώ στην απάντηση.

Σαφώς, η κίνησή μας να γίνουμε πλήρες μέλος της Σοσιαλιστικής Διεθνούς συμπίπτει, πράγματι, και με μία γενική αναθεώρηση κι έναν εκσυγχρονισμό του Κινήματός μας. Και σε ό,τι αφορά τις ιδεολογικές - πολιτικές θέσεις, το όραμα, για το οποίο καλούμε το λαό ν' αγωνιστεί και αγωνιζόμαστε κι εμείς, και, ταυτόχρονα, τη λειτουργία, τη δομή και λειτουργία ενός Κινήματος του μεγέθους και της σημασίας που έχει το ΠΑΣΟΚ στη χώρα μας, αλλά και διεθνώς.

Θα έλεγα ότι, σε ό,τι αφορά τις ιδεολογικές και πολιτικές θέσεις, θα είδατε κι εσείς ότι μάλλον με ερωτηματικά αντιμετώπισα τις δυνατότητες. Κι αυτό, γιατί υπάρχουν πολλές εκκρεμότητες, αυτή τη στιγμή, σε παγκόσμια κλίμακα. Θα αναφερθώ σε δύο - τρεις. Δεν είναι χαρτογραφημένη ακόμη η πορεία των χωρών που μέχρι χθες ανήκαν στον υπαρκτό σοσιαλισμό, ούτε πολιτικά, ούτε κοινωνικά, ούτε οικονομικά.

Δεύτερον, αντιμετωπίζουμε μια περίοδο, μια καινούργια εμπειρία, όπου δεν μιλάμε πια και δεν μπορούμε να μιλάμε για δυο ισότιμες υπερδυνάμεις, αλλά για μία κυρίαρχη υπερδύναμη και μίαν άλλη, που αυτή τη στιγμή βρίσκεται πολύ αδυνατισμένη.

Μιλώ για τη Σοβιετική Ένωση, που αντιμετωπίζει όχι μόνο τεράστια οικονομικά προβλήματα στη μετάβαση, που δεν έχει καν κι αυτή χαρτογραφηθεί, προς μια οικονομία που στηρίζεται, εν μέρει τουλάχιστον, στους νόμους της αγοράς, αλλά και σε σχέση με τις εθνικιστικές επιδιώξεις των Δημοκρατιών που την απαρτίζουν.

Η αυτοκρατορία κλονίζεται. Και δεν μιλάμε μόνο για τις χώρες της Βαλτικής. Μιλάμε ήδη και γι' αυτή την ίδια τη Ρωσία, της οποίας Πρόεδρος εξελέγη ο

Γιέλτσιν, που είναι ιδεολογικοπολιτικά αντίπαλος του Προέδρου Γκορμπατσόφ.

Υπάρχει, επομένως, μια επαναστατική αλλαγή. Είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς την πορεία. Θέλει να ελπίζει κανείς ότι κάπου στο δρόμο θα οδηγηθούν σε δημοκρατικούς θεσμούς και σε μια οικονομία, η οποία είναι αποδοτική, ώστε να έχουμε σταθερότητα, σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά δεν μπορεί να είναι κανείς βέβαιος.

Και δεύτερο στοιχείο είναι η προσέγγιση των δύο υπερδυνάμεων. Πάντοτε, όμως, με την επιφύλαξη ότι η δεύτερη υπερδύναμη έχει πάψει να είναι εκείνο που ήταν στο παρελθόν. Διαθέτει τη δύναμη, βέβαια, να κάψει τον κόσμο 100 φορές, 8 φορές - 10 φορές, δεν ξέρω πόσες, αλλά αυτό δεν την κάνει υπερδύναμη. Έχει, πράγματι, υποστεί τη διάβρωση. Μια διάβρωση ραγδαία και που θυμίζει, πραγματικά, εποχές αρχαιότητας περισσότερο, παρά πρόσφατες εμπειρίες. Μια αυτοκρατορία ολόκληρη κλονίζεται.

Κάτω απ' αυτά τα δεδομένα, είναι σαφές ότι υπάρχει - με συγχωρείτε, εδώ, να κάνουμε μια διόρθωση. Αναφερόμουν στο γεγονός ότι οι δύο υπερδυνάμεις, πράγματι, κάνουν μια τεράστια προσπάθεια να "τα βρουν" και να επιλύσουν τα θέματα που τους απασχολούν, στα πλαίσια συνεργασίας και συναντίληψης. Αυτό έχει επιτευχθεί.

Και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι πολλά από τα περιφερειακά προβλήματα, όπως ονομάζονται, έχουν ήδη λυθεί, στα πλαίσια συμφωνιών, μεταξύ των δύο μεγάλων. Γι' αυτό και τονίζω ότι υπάρχει νέα Γιάλτα - η Μάλτα είναι νέα Γιάλτα - δεν ξέρουμε το περιεχόμενό της. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το ξέρουμε, όπως είναι η Νικαράγουα - έχω αναφερθεί σ' αυτό - σε άλλες δεν το ξέρουμε.

Αλλά και αυτή ακόμη η προσέγγιση και οι δεσμοί, οι οποίοι αναπτύσσονται μεταξύ των δύο μεγάλων δυνάμεων, σήμερα, συναντούν κάποιες δυσκολίες. Και δυσκολίες, που είναι δύσκολο να ξεπεραστούν. Η μία είναι η Γερμανία.

Είναι πάρα πολύ δύσκολο - πιστεύω - να γίνει δεκτό από τον Γκορμπατσόφ η Γερμανία να ενσωματωθεί στο NATO. Οχι διότι ο ίδιος ίσως θα έχει ισχυρές διαφωνίες, αλλά διότι υπάρχει ένας μεγάλος στρατός της Σοβιετικής Ένωσης και η ενσωμάτωση της Γερμανίας στο σύνολό της στο NATO, ουσιαστικά, θα σήμαινε ότι τώρα χάνεται για τη Σοβιετική Ένωση ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος. Και είναι πάρα πολύ δύσκολο να περάσει αυτό το μήνυμα, κατά τη γνώμη μου.

Η πρόταση Γκορμπατσόφ κι αυτή είναι ανεδαφική. Η μισή Γερμανία να είναι NATO, η άλλη μισή Σύμφωνο Βαρσοβίας και να είναι ενωμένη η Γερμανία. Μια ουδέτερη Γερμανία απορρίπτεται τελείως από τη Δύση.

Κι επομένως, άσχετα από τα προβλήματα για τις Βαλτικές χώρες, αυτό αποτελεί ένα μεγάλο εμπόδιο, στην πρόοδο την οποία είχαν προγραμματίσει οι δύο μεγάλοι και στο θέμα των συμβατικών όπλων (Βιέννη) και στη σύγκλιση του Ελσίνκι II και ίσως ακόμη στο κλείσιμο το οριστικό, τον περιορισμό των στρατηγικών όπλων, πυρηνικών όπλων.

Τα λέω αυτά, για να τονίσω ότι, πραγματικά, μιλάμε για ένα παγκόσμιο και ευρωπαϊκό, ασφαλώς, περιβάλλον, το οποίο μεταλλάσσεται και το οποίο μπορεί να μας εκπλήσσει μήνα με μήνα, βδομάδα με βδομάδα.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, πάνω σ' αυτό ήθελα να σας ρωτήσω: οι παλιές θέσεις του ΠΑΣΟΚ και για την ευρωπαϊκή του στρατηγική και μια ιδιαίτερη στρατηγική που είχε για τον ευρωπαϊκό Νότο αλλάζει τώρα, σ' αυτό το πλαίσιο που περιγράψατε; Δηλαδή, τμήμα της πορείας ανανέωσης του ΠΑΣΟΚ και εκσυγχρονισμού είναι κάποιες άλλες ευρωπαϊκές στρατηγικές, μια διαφοροποίηση των πολιτικών του Νότου; Πώς εντάσσετε

αυτή τη νέα πορεία;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Εκεί θα πήγαινα και με ρωτήσατε ακριβώς την κατάλληλη στιγμή. Βέβαια, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι κάτι που δεν υπήρχε στην "3η του Σεπτέμβρη" - έγινε, όμως, πολιτική πράξη από μας - είναι όχι μόνο η ενσωμάτωσή μας στην ΕΟΚ, αλλά και η μαχητική μας παρουσία και η πίστη μας, ότι μπορούμε, πράγματι, στα πλαίσια της ΕΟΚ - μπορούσαμε και ελπίζω να μπορούμε και στο μέλλον - μπορούμε, πράγματι, να διεκδικήσουμε τα συμφέροντα του έθνους μας και του λαού μας, με επιτυχία.

Αρα, σε ό,τι αφορά αυτή την πολιτική, της ενεργού συμμετοχής στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, δυτικοευρωπαϊκό γίγνεσθαι - για να 'μαστε πιο ακριβείς - συνεχίζουμε την πορεία μας. Οχι, βέβαια, τη διακήρυξη της "3ης του Σεπτέμβρη", αλλά την πράξη μας την πολιτική της βετίας.

Δεύτερον, σε ό,τι αφορά την ευρύτερη Ευρώπη, από τα Ουράλια μέχρι τον Ατλαντικό, εκεί εμείς παίρνουμε μια θέση, που είναι νομίζω θέση και των Γάλλων, και του Μιτερνάν, ότι δηλαδή πρέπει να υπάρξει προσπάθεια να διατηρήσει η Ευρώπη ή να αποκτήσει η Ευρώπη τη δική της ταυτότητα ανάμεσα στις δύο μεγάλες δυνάμεις - τις ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση - και ότι αυτό πρέπει να επιδιωχθεί με κάποιες μορφές, δεν θα 'λεγα τη λέξη, γιατί είναι νομικιστική, Ομοσπονδία, αλλά πάντως τη δημιουργία θεσμών, που να επιτρέπουν μια προοπτική κοινής πορείας Ανατολής και Δύσης στην Ευρώπη. Δηλαδή, το όραμα μιας ενωμένης Ευρώπης, μακροπρόθεσμα.

Αυτή τη θέση - νομίζω - την προβάλλουμε. Προβάλλουμε, όμως, και μια άλλη θέση, όπως κι εσείς είπατε, προηγουμένως. Η αντίθεση Βορρά - Νότου, κάθε άλλο, παρά αμβλύνεται. Όλα τα στοιχεία, τα οποία έχει κανείς σε παγκόσμια κλίμακα, αλλά πιστεύω και σε ευρωπαϊκή κλίμακα, δείχνουν ότι οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και σχετικά φτωχότεροι οι φτωχοί. Σχετικά. Μπορεί κι αυτοί να γίνονται πλουσιότεροι, αλλά όχι με τους ίδιους ρυθμούς.

Και πράγματι, ενόψει του ότι υπάρχει το θέμα της ανασυγκρότησης της Κεντρικής Ευρώπης και της ανάπτυξης της Σοβιετικής Ένωσης, είναι βέβαιο ότι θα υπάρξει ο μεγάλος πειρασμός στη Δυτική Ευρώπη - και υπάρχει ήδη - να στραφούν πόροι και από τα διαρθρωτικά ταμεία, αλλά και επενδύσεις, προς την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη. Που σημαίνει, αναγκαστικά, μείωση της προσφοράς προς τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου, που ήδη είναι μέλη της Κοινότητας.

Εχω τονίσει ότι, για να αντιμετωπιστεί σοβαρά αυτή η εξέλιξη, θα πρέπει οι ίδιοι πόροι της Κοινότητας να αυξηθούν εντυπωσιακά. Δεν θα 'θελα να πω νούμερο, αλλά θα έλεγα ότι ένα 5% θα το θεωρούσα μίνιμουμ, ενόψει των υποχρεώσεων που φαίνεται να αναλαμβάνει, σιγά - σιγά, η Δυτική Ευρώπη.

Επομένως, πράγματι, χρειάζεται μια στρατηγική, που θα στηρίζεται σε συνεργασία, διάλογο, ανάμεσα στις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου.

Και τώρα, ακόμη μια άλλη διάσταση. Σε όλες τις χώρες της Ευρώπης - Δυτικής Ευρώπης, η Ανατολική Ευρώπη τώρα διαμορφώνεται πολιτικά και είναι πολύ δύσκολο για μας να προβλέψουμε, είναι διαφορετικές οι καταστάσεις από περίπτωση σε περίπτωση - στόχος μας πρέπει να είναι, ταυτόχρονα, η συνεργασία με τις προοδευτικές αριστερές δυνάμεις, όπως αυτές εκφράζονται στην Ευρώπη από κόμματα εργατικά, σοσιαλιστικά, σοσιαλδημοκρατικά και ούτω καθεξής.

Η Ευρωαριστερά, δηλαδή, πραγματικά, πρέπει να ενισχυθεί, με την παρουσία της χώρας μας, του κόμματός μας, στην περίπτωση αυτή, του Κινήματος.

Είναι μια πολιτική που έχει τεράστια σημασία γιατί σε όλες τις χώρες στο δυτικό χώρο της Ευρώπης υπάρχουν, σαφώς, οι δύο ξεχωριστοί δρόμοι. Υπάρχει ο δρόμος της συντήρησης, του νεοφιλελευθερισμού, ας το πούμε όπως θέλουμε, και υπάρχει ο δρόμος της προοδευτικής, δημοκρατικής, σοσιαλιστικής - αν θέλετε - πορείας. Αλλά σοσιαλισμός με επίκεντρο τον άνθρωπο και τη μοίρα του.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, να σας πω, σ' αυτό το σημείο, το εξής: πολλοί και μέσα στο ΠΑΣΟΚ νομίζω ασκούν την εξής κριτική. Οτι μπορεί μ' αυτό το πλαίσιο να προχωράει το ΠΑΣΟΚ ιδεολογικά και να καταλαμβάνει ένα χώρο ευρωπαϊκό, όπως τον περιγράψατε και τώρα, σε μια προοπτική Ευρωπαϊστέρας, αλλά θεωρούν ότι δεν έχει εκσυγχρονιστεί εσωτερικά.

Λένε, για παράδειγμα, ότι τα σύμμαχα, πλέον, κόμματα της Σοσιαλιστικής Διεθνούς έχουν άλλη καταστατική δομή, άλλη λειτουργία, επιτρέπουν τις τάσεις, τα ρεύματα, αναπτύσσεται ένας έντονος, πολλές φορές, διάλογος, που, αυτή τη στιγμή, θεωρείται ότι δεν είναι καθεστώς μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Εσείς βλέπετε μια προοπτική εκσυγχρονισμού και λειτουργιών του ΠΑΣΟΚ, ενόψει μάλιστα κι αυτού του σημαντικού Συνεδρίου που έχετε περιγράψει και τη δυναμική που θέλετε να του δώσετε;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ασφαλώς. Θα ήθελα, όμως, να κάνω μία διάκριση. Τη διάκριση ανάμεσα σε καταστατικές διατάξεις και την πραγματική λειτουργία και δομή του Κινήματος. Δεν λέω πως το Καταστατικό, που έχουμε σήμερα, είναι το ιδεώδες Καταστατικό. Και ασφαλώς, θα επιφέρουμε και πρέπει να επιφέρουμε σημαντικές αλλαγές. Θα αναφερθώ σ' αυτά, γιατί κι εσείς θέσατε συγκεκριμένα ερωτήματα.

Όμως, εκείνο που έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία είναι να λειτουργούμε με βάση τις καταστατικές διατάξεις, όχι να τις έχουμε, απλώς, στη βιβλιοθήκη. Και το πρόβλημα το ουσιαστικό του ΠΑΣΟΚ δεν είναι το Καταστατικό του, αλλά η λειτουργία του, η οποία πολύ απέχει από το να συμβαδίζει με το υπάρχον Καταστατικό. Κι όχι γιατί το ξεπέρασε, αλλά γιατί δεν το έφθασε καν.

Εδώ, θα ήθελα να πω δυο - τρία λόγια, που πιστεύω ότι είναι σημαντικά, τουλάχιστον τις δικές μου σκέψεις. Και μιλώ, εδώ, σαν ιδρυτής του Κινήματος και σημερινός Πρόεδρος του.

Εχω μια ιδιαίτερη ευθύνη και για τις επιτυχίες και για τις αποτυχίες του Κινήματος και έχω μια παραπέρα ευθύνη, να βοηθήσω στη διαμόρφωση, πράγματι, ενός Καταστατικού, αλλά ενός Καταστατικού, που να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και που να επιτρέπει τις λειτουργίες εκείνες που το δικαιώνουν. Εχω την ευθύνη να προωθήσω τα πράγματα σ' αυτή την κατεύθυνση.

Ξεκινάω με τη δική σας παρατήρηση. Δεν έχω, προσωπικά, αντίρρηση να υπάρχουν τάσεις μέσα σ' ένα Κίνημα τόσο μεγάλο και τόσο πολυσυλλεκτικό, όπως είναι το ΠΑΣΟΚ. Θα 'πρεπε να κάνω μια διάκριση, όμως, ανάμεσα στην έκφραση των τάσεων και στον ανταγωνισμό των στελεχών.

Εάν οι τάσεις κατασκευάζονται για να προβληθούν στελέχη και μετατρέπονται σε προσωπικό πεδίο μάχης, αντί να είναι σε ιδεολογική αντιπαράθεση, τότε δεν θα λειτουργήσει πετυχημένα, αλλά θα αποτελέσει μια νέα μορφή διάβρωσης της ενότητας του Κινήματος.

Η καταστατική διάταξη δεν μπορεί να το προλάβει αυτό. Γι' αυτό, μπορεί να γραφεί ως διάταξη, αλλά το πώς θα λειτουργήσει εξαρτάται από μας τους ίδιους. Κι εκείνο που πρέπει ν' αλλάξει, κατά τη γνώμη μου, δεν είναι τόσο το Καταστατικό - αυτό να το αλλάξουμε - αλλά είναι, κυρίως, οι νοοτροπίες, οι κατεστημένες δομές και τρόποι

αντίδρασης και δράσης.

Δίνω ένα παράδειγμα: μιλάμε για συλλογικά όργανα. Εγώ πιστεύω απόλυτα στη λειτουργία τους, αν και το σύνηθες σχόλιο είναι ότι δεν πιστεύω στα συλλογικά όργανα, εγώ πιστεύω σ' αυτά. Ομως, πρέπει να λειτουργούν ως συλλογικά όργανα. Και θα δώσω ένα παράδειγμα.

Τι θα πει λειτουργία ενός συλλογικού οργάνου, όπως είναι το Ε.Γ.; Θα πει ότι ο καθένας μέσα στο Ε.Γ. παίρνει κάποια ευθύνη, αναλαμβάνει την εποπτεία κάποιου τομέα ή την υλοποίηση κάποιων στόχων. Αυτός πρέπει, όλοι, δηλαδή, να δίνουν κάποιον απολογισμό, μηνιαίο έστω, στο Ε.Γ. για την πορεία του Τομέα, για την επίτευξη των στόχων. Και θα πρέπει να δίνει το παρόν και φυσικά σε όλες τις συνεδριάσεις και να αναλαμβάνει κι αυτός ένα κομμάτι του βάρους, που φέρουν συλλογικά όλοι μαζί.

Δυστυχώς, αυτό δεν έχει συμβεί στο ΠΑΣΟΚ. Υπάρχει ανισομέρεια σε ό,τι αφορά την ανάληψη ευθυνών και υπάρχει έλλειψη ελέγχου. Αυτά βλέπετε μπορεί να μπουκ στο καταστατικό αλλά δεν έχουν τόση σημασία να είναι γραμμένα. Σημασία έχει να γίνονται. Και θα πω και κάτι άλλο.

Ενα συλλογικό όργανο όταν έχει πλήρη συναίσθηση των ευθυνών του έχει δύο δρόμους ως προς την πληροφόρηση την οποία δίδει προς τα έξω για τις αποφάσεις του, για τη λειτουργία του, ή υπάρχει μια ενιαία θέση η οποία πρέπει να υπάρχει και υπάρχει ύστερα από διάλογο και η οποία είναι δεσμευτική για όλους και είναι στεγανό το όργανο, ώστε να μπορέσει να μιλήσει κανείς όπως θέλει να μιλήσει ή όπως πρέπει να μιλήσει, ή δεν υπάρχει στεγανότητα, ούτε δεσμευση στα συναποφασισθέντα.

Οπότε το καλύτερο θα ήταν να καλούνται δημοσιογράφοι και να είναι παρόντες στις συζητήσεις ή να είναι τουλάχιστον ακριβείς οι τοποθετήσεις των μελών.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Αυτό θα ήταν ιδεώδες για μας.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Το ΠΑΣΟΚ δυστυχώς δεν ακολούθησε ούτε τη μία ούτε την άλλη πορεία. Εγώ πιστεύω στα συλλογικά όργανα, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία αλλά πρέπει να λειτουργούν σωστά.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Πρόεδρε θα θεωρούσατε ότι θα βοηθούσε στην καλή λειτουργία των οργάνων και ειδικά των ηγετικών οργάνων, θέσατε κάποια προβλήματα σε σχέση με τη λειτουργία του Εκτελεστικού Γραφείου.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Οχι μόνο, ήταν παράδειγμα. Μιλώ για όλα τα όργανα.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Π.χ. η θεσμοθέτηση θέσεως γενικού γραμματέα στο ΠΑΣΟΚ από το συνέδριο;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Αυτό είναι μια δομή η οποία μπορεί να συζητηθεί. Εξαρτάται τι προβλήματα λύνει, που δεν λύνονται σήμερα λόγω της απουσίας ενός τέτοιου ρόλου ή τι προβλήματα δημιουργεί. Δεν το γνωρίζω, δεν το έχω πολυσκεφθεί. Αλλά θα ήθελα να μιλήσω για κάτι άλλο, όχι αρνούμενος να απαντήσω και σε άλλες ερωτήσεις αλλά απλώς επειδή λέγεται συχνά. Μιλάνε για συλλογική ηγεσία ορισμένοι.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Είναι θέμα που μας προλάβετε.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Και πρέπει να πω ότι εάν το πάρει κανείς από την κυριολεκτική του έννοια τότε το πράγμα έχει μάλλον κωμική όψη. Θα σας πω γιατί. Ενα παράδειγμα που μπορώ να δώσω συλλογικής ηγεσίας είναι η προεδρία στη Γιουγκοσλαβία, την οποία αναλαμβάνουν για ένα χρόνο. Αυτό σημαίνει εναλλάσσονται κάθε χρόνο, αυτό σημαίνει πραγματικά είναι η υπαρξία της προεδρίας.

Το λέω διότι θυμάται κανείς την εποχή του Τίτο και τη συγκρίνει με τη σημερινή ηγεσία. Όχι ότι εγώ ασκώ κριτική στο θεσμό που έχει επιλέξει ο λαός της Γιουγκοσλαβίας, όχι. Αλλά δίνω ένα παράδειγμα. Συλλογική ηγεσία αν την πάρει κανείς όμως είπα κυριολεκτικά, διότι μπορεί να της δώσει νοήματα που είναι και λογικά και αποδεκτά, θέλω να ξέρω ποιά είναι αυτή.

Αλλιώς, αν την πάρει κανείς στην κυριολεξία της για ένα πολιτικό κίνημα παντού, αλλά ιδιαίτερα στην Ελλάδα οδηγεί σε πολιτικό ευνουχισμό το κίνημα.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Συνεπώς πρόεδρε πιστεύετε ότι σε ό,τι αφορά το νέο καταστατικό θα πρέπει να παραμείνουν οι διατάξεις που αναφέρουν ότι ο πρόεδρος πρέπει να εκλέγεται από το συνέδριο και το Εκτελεστικό Γραφείο από την Κεντρική Επιτροπή; Διότι υπάρχουν απόψεις που αναφέρουν ότι είτε ο πρόεδρος πρέπει να εκλέγεται από την Κεντρική Επιτροπή και το Εκτελεστικό Γραφείο να εκλέγεται από το συνέδριο.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ασφαλώς έχω θέση σ' αυτό. Ο πρόεδρος πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παίξει το ρόλο του για κάποιο χρονικό διάστημα. Το χρονικό διάστημα μεταξύ δύο συνεδρίων κανονικά είναι ένα λογικό χρονικό διάστημα εκτός εάν δεν κάνει συνέδρια το κόμμα.

Αλλά συνέδρια νωρίτερα των δύο ετών είναι λαθεμένα, γιατί εμείς δεν έχουμε την πείρα, ακόμη δεν ξέρουμε τι θα πει συνέδριο, την προετοιμασία τη μεγάλη η οποία γίνεται, το βαθμό στον οποίο έχουν περάσει οι θέσεις στη βάση, υπάρχει ανταπόκριση της βάσης, δεν υπάρχει, η διαμόρφωση των τελικών κειμένων.

Όταν γίνεται το συνέδριο σε ένα κόμμα με μακρά ιστορία στη Δυτική Ευρώπη έχουν όλα τα προβλήματα ήδη λυθεί ουσιαστικά και είναι μια πανηγυρική τότε ή φτάνουν πολύ διαμορφωμένα σε σώμα. Αυτό βεβαίως δεν έχει συμβεί στην περίπτωση μας και είναι δύσκολο να συμβεί. Θα συμβεί ελπίζω στο απώτερο μέλλον.

Πιστεύω ότι ο πρόεδρος του κινήματος πρέπει να έχει τουλάχιστον την περίοδο μεταξύ δύο συνεδρίων, άρα να εκλέγεται από το συνέδριο. Το δεύτερο σε ό,τι αφορά το Εκτελεστικό Γραφείο, είναι γνωστό ότι προκύπτουν πολλές φορές διαφωνίες, υπάρχουν συγκρούσεις, ανθρώπινο είναι και είναι λογικές αλλά καμιά φορά είναι και καθαρά προσωπικές.

Και είναι βέβαιο ότι εάν δεν μπορεί να ανανεωθεί το Εκτελεστικό Γραφείο όταν υπάρξουν τέτοια προβλήματα και πρέπει να περιμένεις το συνέδριο για την ανανέωση, τότε πράγματι δημιουργείς ίσως αξεπέραστα εμπόδια στη λειτουργία ενός κινήματος. Το Εκτελεστικό Γραφείο είναι ένα μάχιμο όργανο όπου δημιουργούνται μέσα του τριβές που οδηγούν σε αλλαγές.

Θα ήταν επομένως όχι για τον πρόεδρο αλλά για το κίνημα μια τροχοπέδη το να μην υπάρχει αυτή τουλάχιστον η ευλυγισία. Γι' αυτό η άποψη ότι το συνέδριο εκλέγει Κεντρική Επιτροπή κι εκείνη από εκεί και πέρα εκλέγει Εκτελεστικό Γραφείο, βεβαίως μπορεί να εκλέξει και άλλο όργανο πέραν αυτού, κάποια γραμματεία. Δεν αποκλείει κανείς διάφορα πράγματα.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Καθαρά συντονιστικού ίσως χαρακτήρα;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Εκείνο το οποίο πράγματι και αυτό πρέπει να το τονίσει κανείς έχει βλάψει στο ΠΑΣΟΚ είναι ότι το Εκτελεστικό Γραφείο είναι ταυτόχρονα όργανο πολιτικής καθοδήγησης και διεκπεραίωσης της ρουτίνας. Και η διεκπεραίωση της ρουτίνας απορροφά πολύ χρόνο, έτσι ώστε να μην μπορεί επιτυχώς να δώσει τις δυνάμεις του στη διαμόρφωση πολιτικής στρατηγικής και τακτικής.

Θα ήταν δηλαδή μεγάλη πρόοδος αν υπήρχε κάποιο όργανο υπεύθυνο που κάτω από την καθοδήγηση του Εκτελεστικού αλλά αποκεντρωμένα έπαιρνε στα χέρια του την καθημερινή λειτουργία του κινήματος.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Και το οποίο θα εκλέγεται από την Κεντρική Επιτροπή;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Το οποίο μπορεί να εκλεγεί από την Κεντρική Επιτροπή, ασφαλώς από την Κεντρική Επιτροπή.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Για να κλείσουμε πρόεδρε τον κύκλο των οργανωτικών θεμάτων.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Νομίζω ότι υπήρξα σαφής όμως.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Βεβαίως. Θα βλέπατε ενδεχόμενο διεύρυνσης της Κεντρικής Επιτροπής ή ακόμα και εκλογής των γραμματέων των τομέων του κινήματος;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Διεύρυνση όταν λες εννοείς αριθμητικά;

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Αριθμητικά.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Είμαστε αρκετά μεγάλο σώμα σήμερα σε σύγκριση με τις Κεντρικές Επιτροπές και άλλων κομμάτων. Το 150 δεν είναι κακό νούμερο.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΗΣ: Κύριε πρόεδρε στην πορεία προς το συνέδριο γεννάται ένα ερώτημα. Στο παρελθόν, πέρυσι μετά τις εκλογές του Ιουνίου που είχατε θέσει πρώτα τον προβληματισμό για την ανασυγκρότηση του χώρου, είχατε χρησιμοποιήσει διατυπώσεις που έθεταν θέμα αναγέννησης του ΠΑΣΟΚ.

Τώρα, στην πορεία προς το συνέδριο, όπως βλέπουμε από τη φυσιογνωμία της κεντρικής οργανωτικής επιτροπής συνεδρίου στην πραγματικότητα οι δυνάμεις που αθροίζονται είναι δυνάμεις ΠΑΣΟΚογενείς, δυνάμεις που με τον ένα ή άλλο τρόπο συμμετείχαν στο ΠΑΣΟΚ στην πορεία του από το '74 έως το '90. Αυτό το χαρακτηριστικό σας προβληματίζει; Η δυναμική περυσινή δεν τροφοδοτεί και τις τωρινές σας προσδοκίες για μια διεύρυνση πέρα από τον ορίζοντα που το ΠΑΣΟΚ έκανε στην ιστορία του;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Ναι, θεωρώ την ερώτηση πολύ σημαντική. Εάν πράγματι είχαμε περισσότερα περιθώρια χρόνου, έλεγε συγκεκριμένες προτάσεις πάνω στο θέμα, δεν προτείνω αναβολή του συνεδρίου. Νομίζω ότι είναι απαραίτητο να γίνει και να γίνει πριν από τις δημοτικές εκλογές, αλλά πράγματι έχετε θίξει ένα ουσιαστικότερο θέμα.

Βέβαια υπήρξε διεύρυνση κάποιας μορφής στο πρόσφατο παρελθόν, όταν επετράπη σε οπαδούς ή φίλους να εγγραφούν σε τοπικές οργανώσεις, χωρίς αυτό να υπόκειται σε έγκριση των συντονιστικών επιτροπών ή των τοπικών οργανώσεων. Κι έγινε σε αρκετά μεγάλη κλίμακα. Θα έλεγα ότι και τώρα και με παρακινεί η ερώτησή σας, θα ήταν χρήσιμο να πούμε ότι και πάλι ανοίγουν από 15 Ιουνίου οι τοπικές οργανώσεις μέχρι τέλη Αυγούστου.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Χωρίς καμία από τις δεσμεύσεις που είχαν;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Χωρίς καμία από τις δεσμεύσεις του παρελθόντος.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Και θα μετάσχουν ως ισότιμα μέλη στις συνεδριακές διαδικασίες.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Και να μετάσχουν ως ισότιμα μέλη. Η αλήθεια είναι βέβαια ότι οι προσυνεδριακές εργασίες έχουν αρχίσει και θα υπάρξει αυτή η ένσταση, λογική ένσταση ότι καλά μπαίνεις την κρίσιμη ώρα, που ήσουν τόσο καιρός; Αλλά πάντως δεν θα έβλαπτε ούτε αυτό διότι το ΠΑΣΟΚ αντιπροσωπεύει ένα τεράστιο ποσοστό των Ελλήνων ψηφοφόρων και πρέπει πράγματι το συνέδριό του να έχει αυτή την κοινωνική ευρύτητα

στην οποία αναφερθήκατε.

Θα έλεγα όμως ότι υπάρχουν και άλλες όψεις του ιδίου νομίσματος. Το συνέδριο λέμε πρέπει να είναι ανοιχτό. Λέμε πρέπει να είναι δημοκρατικό και προσθέτω και τη λέξη μαζικό. Και λέω μαζικό γιατί πρέπει να ακουστεί η φωνή της βάσης. Μια από τις μεγάλες αδυναμίες του ΠΑΣΟΚ στην ιστορική του διαδρομή είναι ότι πράγματι η ηγεσία ήταν αποκομμένη από τη βάση με την πλήρη έννοια του όρου.

Π.χ. δεν υπήρχε πληροφόρηση στη βάση για τις πολιτικές θέσεις που έπαιρνε το κίνημα στα διάφορα θέματα. Αν είχαμε FAX, που έχουμε σε πολλές περιπτώσεις όχι με τις τοπικές αλλά με τις νομαρχιακές, έλεγε κανείς ότι θα έπρεπε καθημερινά να έχουμε ένα δελτίο που έφτανε στη νομαρχιακή και ευθύνη της νομαρχιακής να το περάσει σε κάθε τοπική και να έχουμε τις αντιδράσεις άμεσα, σε 48 ώρες να ξέρουμε πώς βλέπει το πράγμα η οργανωμένη μας βάση τουλάχιστον.

Έχει λείψει αυτό και γι' αυτό το λόγο νομίζω γίνονται πολλές φορές και ορισμένα σφάλματα τακτικής ή δεν κατανοούνται από τη βάση μας ορισμένες αποφάσεις, γιατί δεν έχουν εξηγηθεί επαρκώς. Όμως χρειάζεται πραγματικά θα έλεγα σ' αυτό το συνέδριο η μαζικότητα και θα έλεγα ότι αυτή η μαζικότητα πρέπει να πάρει τη μορφή και είναι η πρώτη φορά που το λέω έτσι πολύ συγκεκριμένα εκπροσώπησης στο συνέδριο, όχι μόνο μέσω των εκλεγμένων υποψηφίων κατανομών.

Οι υποψήφιοι εκλέγονται από τις τοπικές αλλά θα πρέπει να υπάρξει, ταυτόχρονα παρουσία κάθε τοπικής οργάνωσης με τουλάχιστον ένα μέλος της.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Στο συνέδριο;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Στο συνέδριο. Κάθε τοπική οργάνωση να έχει έναν δικό της, όποιον να 'ναι, είτε είναι γραμματέας είτε όχι, να έρθει κι αυτός στο συνέδριο. Αν προκύψει ότι ο αριθμός είναι πολύ μεγάλος θα βρούμε τρόπο οι 2 οι 3 τοπικές οργανώσεις μαζί να βάλουν κάποιον που ανήκει στην τοπική οργάνωση, που δεν είναι ο επώνυμος στο επίπεδο νομού, επαρχίας αλλά είναι κάποιος που είναι εντελώς στη βάση την οργανωτική του κινήματος.

Να ακούσουμε τη φωνή τους, φωνή η οποία χάνεται με τα διάφορα στάδια επιλογής αντιπροσώπων. Αυτή η μαζικότητα για μένα είναι η εγγύηση και της δημοκρατικότητας, διότι θα ήταν μια συγκλονιστική παρουσία αριθμητικά και διότι κάθε προσπάθεια να επηρεάσεις τις διαδικασίες κατά αντιδημοκρατικό τρόπο, δηλαδή κατά τρόπο που δεν εκφράζουν τη θέληση, θα είναι ορατή και δεν πρόκειται να περάσει.

Και είναι πάρα πολύ σημαντικό το συνέδριο αυτό να μην γίνει αντικείμενο οιονδήποτε χειρισμών που προωθούν μηχανισμούς, κατεστημένα. Είναι απαραίτητο να πνεύσει ένας νέος άνεμος. Δεν λέω για πρόσωπα συγκεκριμένα, αλλά είναι απαραίτητο να αισθανθούν όλοι τους ότι βάζουν όλα τα μέλη του συνεδρίου, κάνουν τη δική τους κατάθεση σ' αυτή τη μεγάλη υπόθεση.

Κι αν κρατήσει και 4 μέρες και 5 μέρες δεν χάθηκε ο κόσμος και μία εβδομάδα. Το θέμα είναι να έχουν την ευκαιρία να κάνουν προσφορά και τα απλά μέλη του κινήματος.

Σ.ΔΙΑΡΕΛΗΣ: Είναι η ευρύτερη δυνατή σύνθεση του σώματος.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Η ευρύτερη δυνατή σύνθεση του σώματος. Τώρα βέβαια υπάρχει και κάτι άλλο. Το ανοιχτό. Η γνώμη μου είναι ότι εκεί πρέπει να δώσουμε την ευκαιρία σε όσους θέλουν και είναι κοντά στις θέσεις μας αλλά δεν είναι μέλη του κινήματος ούτε επιδιώκουν να είναι μέλη του κινήματος, θα πρέπει να δώσουμε τη δυνατότητα παρουσίας, λόγου αλλά όχι βέβαια ψήφου ή υποψηφιότητας.

Και εδώ ακριβώς θέλω να το συνδέσω και με τη δημοκρατική συμπαράταξη. Εγώ πιστεύω ειλικρινά ότι η δημοκρατική συμπαράταξη είναι μια πάρα πολύ σημαντική σύλληψη, δίνει τη δυνατότητα σε ανθρώπους πολιτικοποιημένους που όμως δεν θέλουν να έχουν τις υποχρεώσεις ενός μέλους συγκεκριμένου κόμματος, να εργαστούν για μερικούς γενικούς, βασικούς στόχους που συμπίπτουν στην περίπτωση αυτή με τους στόχους τους γενικούς και μακροπρόθεσμους στόχους του ΠΑΣΟΚ.

Πιστεύω λοιπόν ότι θα πρέπει να υπάρξει σημαντική παρουσία. Υπάρχει ένα εθνικό συμβούλιο, δεν το περιορίζω εκεί κατ' ανάγκην.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Αλλά και σε τοπικές εκπροσωπήσεις της δημοκρατικής συμπαράταξης.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Αλλά θα έλεγα ακόμη και σε τοπικές εκπροσωπήσεις χωρίς δικαίωμα ψήφου ή εκλογής, αλλά τη δυνατότητα να εκφράσουν άποψη, να έχουν λόγο. Είναι ένας ευρύτερος, δημοκρατικός, προοδευτικός, σημαντικός χώρος.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Θεωρείτε ότι δεν έκλεισε τον κύκλο της δηλαδή κ.πρόεδρε η δημοκρατική συμπαράταξη;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Όχι, δυστυχώς, έτσι φάνηκε, λόγω του γεγονότος ότι ορισμένα από τα στελέχη του Πολιτικού Συμβουλίου μπήκαν στο ΠΑΣΟΚ, μπήκαν στην ΚΟΕΣ, θα λάβουν μέρος στην ΚΟΕΣ και ορισμένοι είναι, μάλιστα, και μέλη της Γραμματείας της ΚΟΕΣ.

Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι, ας πούμε, ο Μπριλλάκης ή ο Μανώλης ο Γλέζος ή πολλοί άλλοι - παραδείγματα είναι αυτά - δεν πρέπει να είναι παρόντες, δεν πρέπει να έχουν λόγο στις διαδικασίες αυτές.

Γιατί το "ανοιχτό" τι άλλη έννοια έχει; Όσο και να ανοίξεις το ΠΑΣΟΚ, στα πλαίσια των οργανωμένων μελών του, πάντοτε είναι ΠΑΣΟΚ. Και αν το "ανοιχτό" έχει κάποια έννοια, η έννοια αυτή πρέπει να αναζητηθεί στην παρουσία μην μελών του ΠΑΣΟΚ, μη στελεχών του ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι θα έχουν άποψη, η οποία θα ακουστεί, η οποία μπορεί να επηρεάσει.

Με κάθε τρόπο, επομένως, αυτό το Συνέδριο, πρέπει να είναι μαζικό, δημοκρατικό, με την έννοια ότι δεν παίζονται παρασκηνιακά παιχνίδια ή, εάν παίζονται, εξαφανίζονται...

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: ...από τη μαζικότητα και αντιπροσωπευτικότητα.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: ...από τη μαζικότητα και αντιπροσωπευτικότητα. Και η παρουσία μη μελών ή στελεχών του ΠΑΣΟΚ μπορούν να εκφέρουν άποψη, γιατί κι αυτοί έχουν πείρα, αγώνες, γνώσεις και θέληση. Και έτσι είναι η προοπτική, όπως τη βλέπω.

Εγώ, προσωπικά, θέλω να προσθέσω και κάτι άλλο. Επειδή έχω την ευθύνη, ως Πρόεδρος του Κινήματος και ως ιδρυτής του Κινήματος, θέλω να τονίσω ότι το Συνέδριο θα πρέπει να στηρίζεται σε τουλάχιστον 150.000 - 200.000 θα ήταν σωστότερος ο αριθμός - μελών ενεργών, που έχουν και κάρτα μέλους.

Θα πρέπει, δηλαδή, στην πορεία προς το Συνέδριο, η Γραμματεία του Συνεδρίου και, παράλληλα, το Ε.Γ., η Κ.Ε., να έχουν υπόψη τους ότι θα πρέπει να 'χει συμπληρωθεί αυτή η διαδικασία, της ενεργού, δηλαδή, συμμετοχής τουλάχιστον 150.000 μελών. Ένα μικρό ποσοστό των ψηφοφόρων μας. Σε άλλα κόμματα, το ποσοστό είναι πολύ υψηλότερο απ' αυτό. Είναι ήδη ένα πολύ χαμηλό ποσοστό.

Και θα πρέπει να έχουν την κάρτα μέλους, η οποία και τους δίνει δικαιώματα, αλλά και τους δίνει και υποχρεώσεις και οικονομικές υποχρεώσεις. Ένα

Κίνημα σαν το ΠΑΣΟΚ και με την ιστορία του να μην έχει ιδίους πόρους. Σημαντικούς ιδίους πόρους, η οποία μπορούν να βγουν από τη δικιά του τη βάση, τα στελέχη κλπ.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να αλλάξουμε λίγο το τοπίο και να δούμε σε ποιο πολιτικό σκηνικό ευρύτερα, στην Ελλάδα, θα συντελεστούν αυτές οι κομματικές διαδικασίες.

Θέλω, δηλαδή, να έρθουμε σε μια αποτίμηση - θα έμοιαζε νωρίς δύο μήνες, αλλά είναι δύο μήνες μεστοί μετά τις εκλογές - του μετεκλογικού τοπίου, μια πρώτη αποτίμηση των μέτρων της κυβέρνησης και πώς εικάζετε εσείς το τοπίο, στο οποίο θα συντελεστεί και το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και πρέπει να αποφασιστούν κάποιες στρατηγικές.

Δεν σας κρύβω ότι η επόμενη ερώτησή μου θα 'ναι για την αυτοδυναμία και για τις συμμαχίες. Σας προετοιμάζω.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Κάνετε καλά. Θα επαναλάβω, ίσως, αλλά πρέπει να το επαναλάβω, ότι αυτό που γίνεται σήμερα στην Ελλάδα - δεν έχουμε βρει ακόμα το σωστό όρο για να το χαρακτηρίσουμε - είναι κάτι το καινοφανές.

Είναι μία κυβέρνηση που στηρίζεται στο ελάχιστο, δηλαδή στο μίνιμουμ απαραίτητο για να υπάρξει ως κυβέρνηση (το μισό συν 1 του όλου αριθμού) και είναι κυβέρνηση, η οποία έχει κάθε μέρα, κάθε 24ωρο, σε τεράστιες αποφάσεις, που αφορούν την οικονομία, την κοινωνία, το έθνος, με έναν ρυθμό ραγδαίο, με έναν καλπασμό, που κανείς μάλιστα έχει και δυσκολία να τον παρακολουθήσει, να ενημερωθεί, σε αλλαγές, σαρωτικές αλλαγές.

Σε ό,τι αφορά την οικονομία, είναι βέβαιο ότι δεν είχαν καμία προετοιμασία για συγκεκριμένα μέτρα. Και απ' το τρίπτυχο, το οποίο είχαμε διαμορφώσει ως οικουμενική κυβέρνηση (σταθεροποίηση - ανάπτυξη - προστασία των κοινωνικών κατακτήσεων) το μόνο, στο οποίο απευθύνθηκαν, ήταν η σταθεροποίηση, με παντελή έλλειψη σταθεροποιητικού προγράμματος.

Διότι έκαναν το απλό, αλλά και αναποτελεσματικό, να στηριχθούν μονάχα σε έμμεσους φόρους και σε τιμολόγια. Και κάτι άλλα, αλλά βασικά είναι τα τιμολόγια των Υπηρεσιών και οι έμμεσοι φόροι. Αυτό όχι μόνο δημιουργεί ένα αίσθημα μεγάλης κοινωνικής αδικίας και, επομένως, μια μεγάλη κοινωνική αντιπαράθεση στην πολιτική της κυβέρνησης, γιατί θα φέρουν το βάρος οι εργαζόμενοι - και οι μικροί και οι μεσαίοι - της όποιας σταθεροποίησης.

Αλλά υπάρχει και η άλλη πτυχή, ότι μπορεί να αποδείξει κανείς με μαθηματική ακρίβεια ότι τα μέτρα αυτά είναι αδιέξοδα, ότι, ακριβώς διότι δεν είδαν το θέμα του πληθωρισμού καθόλου ως καίριο πρόβλημα, η αύξηση των εμμέσων φόρων μπορεί να μειώσει το έλλειμμα. Αλλά το έλλειμμα θα αυξηθεί, λόγω της αύξησης των επιτοκίων ή του δημόσιου χρέους.

Περίπου ό,τι παίρνουν θα το δίνουν, τελικά, με τους ρυθμούς πληθωρισμού, τους οποίους έχουμε και θα έχουμε. Και προβλέπω προς το τέλος του έτους τουλάχιστον το 27-28 σε πληθωρισμό, τέτοιο ρυθμό. Είναι σαφές ότι όλα τα μέτρα, τα οποία έχουν πάρει έχουν αυτούπονομευθεί ήδη και γιατί;

Διότι δεν κάθισαν γύρω από ένα τραπέζι, που το φωνάζαμε συνέχεια και κάτι το οποίο, επιτέλους, θα ήταν εφικτό. Διότι και η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ και η ΠΑΣΕΓΕΣ - εγώ είχα επαφή με όλους - ήσαν έτοιμοι να κάνουν σημαντικές παραχωρήσεις, στο βωμό της σταθεροποίησης. Αλλά, βεβαίως, με διάλογο, ο οποίος θα μπορούσε να δεσμεύσει

και το ρυθμό αύξησης του τιμαρίθμου, τον πληθωρισμό, και τις αποδοχές των εργαζομένων, να μοιραστούν σωστά τα βάρη.

Ετοιμοί ήταν και αιτήματα δεν είχαν οικονομικά, συγκεκριμένα. Οπότε, στα πλαίσια ενός τέτοιου διαλόγου και ενός συμβολαίου για ένα χρόνο, για δύο χρόνια, δεν ξέρω για πόσο, πραγματικά, θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί και αποτελεσματικότερα και δικαιότερα το πρόβλημα της σταθεροποίησης.

Προχωρώ σε ό,τι αφορά το δεύτερο στόχο, που ήταν η οικονομική ανάπτυξη, που σημαίνει επενδύσεις. Στόν τομέα αυτό, πραγματικά, ακόμη περιμένουμε να δούμε τι έχει υπόψη της η κυβέρνηση.

Μιλούν για τον προϋπολογισμό, ο οποίος θα προσφέρει κίνητρα - η φορολογική όψη του - κίνητρα στους επενδυτές, αλλά δεν υπάρχει κι εδώ καμία στρατηγική, πέραν του να έχουμε τον κ. Μητσοτάκη περιοδεύοντα ανά την Ευρώπη και τώρα Αμερική (το φθινόπωρο Ιαπωνία) και να λέει ελάτε να επενδύσετε στην Ελλάδα.

Αυτό είναι μια καλή κουβέντα. Θα επενδύσουν στην Ελλάδα, όταν υπάρχουν κάποιες προοπτικές. Και προοπτικές για επενδύσεις, στα πλαίσια μιας μεγάλης κοινωνικής αντιπαράθεσης με την πολιτική της κυβέρνησης, δεν υπάρχουν.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, όμως, δεν θα μπορούσε να σας πει κανείς ότι εσείς, που μιλάτε για δυναμική αντιπολίτευση, άρα μήπως θα μπορούσε να πει κανείς ότι επιτείνετε το πρόβλημα αυτών των αντιπαραθέσεων, επομένως και των δυσκολιών;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Έχουμε το συναίσθημα ευθύνης. Και το 'χα τονίσει αυτό. Εμείς. Δεν θα είχαμε κανένα πρόβλημα, στα πλαίσια αυτού του κοινωνικού συμβολαίου, στο οποίο αναφέρθηκα, ανάμεσα στους εργοδότες και τους εργαζόμενους και στην παρουσία της Πολιτείας - γιατί όχι; - να αναλαμβάναμε κι εμείς κάποιες δεσμεύσεις.

Αλλά ουδέποτε φανταζόμεθα ότι θα προχωρούσαν μόνοι τους, μ' αυτό τον αυταρχικό, απρογραμματίστο τρόπο, στη λήψη μέτρων, που χαρακτηρίζονται από αναποτελεσματικότητα και έντονη κοινωνική αδικία.

Δηλαδή, δεν μπορεί ο ρόλος της αντιπολίτευσης να είναι να εμποδίσουμε την κοινωνική αντιπαράθεση, όταν πράγματι είναι δικαιολογημένη. Εμείς προειδοποιούμε την κυβέρνηση ότι τα μέτρα της είναι και αδιέξοδα, ότι τον Ιούνιο θα αναγκαστεί να κάνει και άλλα.

Το έχω πει ήδη στην τελευταία Σύνοδο της Κ.Ε. Και αυτά θα είναι αναποτελεσματικά. Δεν υπάρχει σύλληψη, δεν υπάρχει πρόγραμμα. Ούτε του Αγγελόπουλου, ούτε του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Όχι ότι τα συμπαθώ αυτά - κι έχω τις διαφωνίες μου τις ριζικές με την πολιτική, την οποία επιβάλλουν - αλλά λέω δεν υπάρχει ολοκληρωμένο πρόγραμμα καμιάς μορφής.

Υπάρχει η ελπίδα των επενδύσεων. Αλλά, όπως είπα, οι επενδύσεις αυτές θα γίνουν μόνο υπό όρους, οι οποίοι δεν ικανοποιούνται σήμερα στη χώρα μας και, αν γίνουν επενδύσεις, θα είναι κυρίως της μορφής της εξαγοράς επιχειρήσεων προβληματικών, υπερχρεωμένων ή και επιτυχημένων, όπως είναι "ΑΓΕΤ Ηρακλής", είτε τμήματα των ΔΕΚΟ, όπως είναι η κινητή τηλεφωνία. Δηλαδή, ξεπούλημα, κυριολεκτικά, της παραγωγικής δομής αυτής της χώρας σε ξένο και, κύρια, μεγάλο κεφάλαιο.

Εάν αυτό είναι η αναπτυξιακή πορεία της χώρας, πραγματικά, μπορούμε να περιμένουμε ότι θα 'χουμε πάρα πολύ δύσκολα χρόνια μπροστά μας κι ότι δεν θα μπορέσουμε να συμμετάσχουμε στην ολοκλήρωση της Κοινότητας του 1992.

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, υπάρχει μια εκτίμηση ότι όλα αυτά τα περνάει "πακέτο" η κυβέρνηση Μητσοτάκη, γνωρίζοντας αυτό που είπατε εξ αρχής, ότι είναι οριακή η πλειοψηφία, το "συν 1" αυτό του κ. Κατσιώκη κι ότι γίνονται όλα "πακέτο", με σκοπό με αλλαγή εκλογικού νόμου μια προσφυγή σε εκλογές - ας πούμε του χρόνου την άνοιξη - ώστε να λυθούν τα χέρια. Αυτό το ενδεχόμενο αλλαγής εκλογικού νόμου είτε εκλογών πώς το αντιμετωπίζετε εσείς;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Κοιτάξτε, πιστεύω κι εγώ ότι αυτή η κυβέρνηση δύσκολα μπορεί να κρατήσει πολύ καιρό. Κι αυτό διότι τα προβλήματα θα πολλαπλασιάζονται, θα γίνονται σκληρότερα και δυσκολότερα. Δυστυχώς για όλους. Και η προσφυγή στις εκλογές, βέβαια, σ' αυτές τις εκλογές, θα είναι και μία πράξη οριστικού τέλους της πλειοψηφίας της Ν.Δ.

Μιλάμε για το εκλογικό σύστημα. Εμείς παραμένουμε σταθεροί στις θέσεις μας, που είναι η απλή αναλογική, όπως την έχουμε προσδιορίσει πολλές φορές. Αλλά πρέπει να τονίσω το εξής, ότι και αν κατορθώσουν με την οριακή τους πλειοψηφία να περάσουν κάποιο άλλο εκλογικό σύστημα ενισχυμένης αναλογικής, αυτό θα λειτουργήσει σε βάρος τους, διότι θα υπάρξει σαρωτική απάντηση του λαού στην τεράστια αδιαφορία τους για την τύχη του Έλληνα, για την τύχη του ανθρώπου. Πραγματικά, τέτοια εμπειρία δεν είχε ο λαός μας πολλές φορές στην ιστορία του.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, αναφέρατε και στην τελευταία Σύνοδο της Κ.Ε. ότι, κατά τη διάρκεια του προσυνεδριακού διαλόγου θα εμβαθύνετε το ζήτημα των πολιτικών και κοινωνικών συμμαχιών του ΠΑΣΟΚ. Ενόψει εκλογών ή όχι, σε κάθε περίπτωση, το ΠΑΣΟΚ βαδίζει μόνο του το δρόμο ή έχει κεραιές στραμμένες και προς άλλα κόμματα;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Το ΠΑΣΟΚ, όπως είπαμε, έχει - και από πικράν πείραν - αυτόνομη πορεία και αυτόνομο πολιτικό λόγο.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: "Πικράν πείραν", κύριε Πρόεδρε; Ποια είναι η πικρά πείρα;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Θα έλεγα ότι οι εκλογές του Απριλίου, όπου δόθηκε η εντύπωση συνεργασίας μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού, αλλά ο Συνασπισμός, στην τελευταία φάση, κυριολεκτικά, άλλαξε την εικόνα ριζικά της δυνατότητας μιας τέτοιας κυβέρνησης συνεργασίας, διότι η πειστικότητα, η αξιοπιστία της κυβερνητικής πρότασής μας, που στηρίχθηκε στην υπόθεση, ύστερα από τη συμφωνία στις μονοεδρικές, ότι θα μπορούσε να υπάρξει μία μετεκλογική συνεργασία, αυτή η πρότασή μας κατέστη αναξιόπιστη, δυστυχώς, από τις δηλώσεις ηγετικών στελεχών - όχι πάντοτε τις ίδιες δηλώσεις - έτσι ώστε, πραγματικά, ο ψηφοφόρος να θέτει τρία βασικά ερωτήματα στους υποψηφίους μας.

Για ποιον Πρόεδρο Δημοκρατίας θα ψηφίσετε; Για ποιον πρωθυπουργό ψηφίζουμε; Και ποια είναι η συμμαχία, την οποία μας παρουσιάζετε;

Και βεβαίως, αυτό ήταν ένα σοβαρότατο πλήγμα, όχι μόνο για το ΠΑΣΟΚ, αλλά για τις προοδευτικές και δημοκρατικές δυνάμεις, γενικότερα, διότι έφερε, έστω με την οριακή αυτή πλειοψηφία, τη Ν.Δ., η οποία τα έχει κάνει "γης μαδιάμ". Κι όχι μόνο στον εσωτερικό τομέα, αλλά δυστυχώς και στα μεγάλα θέματα του έθνους. Αλλά απαντώ στο ερώτημα.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Ρωτώ ας το πούμε το σχηματικό: αυτοδυναμία ή πολιτική συμμαχιών;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Κοιτάξτε, νομίζω ότι Κίνημα, με 40%, το οποίο έχει κυβερνήσει επί 8 έτη, έχει όχι δικαίωμα αλλά χρέος να διεκδικεί την αυτοδυναμία. Αυτό δεν σημαίνει ότι παριστάνει τον ηγεμόνα.

Δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να διευρύνει την κοινοβουλευτική του

παρουσία σε συνεργασία με άλλες δυνάμεις προοδευτικές και, ασφαλώς, σε περίπτωση που δεν έχει αυτοδυναμία, που δεν υπάρξει αυτοδυναμία, αυτό πάντοτε επιβάλλει συνεργασία με όμορες πολιτικές δυνάμεις. Πολιτικές δυνάμεις που το ιδεολογικό τους "πιστεύω", το πολιτικό τους "πιστεύω" βρίσκεται πιο κοντά στις δικές μας θέσεις.

Επομένως, ασφαλώς, πρέπει ένα κόμμα σαν και το δικό μας να μάχεται για την αυτοδυναμία, αλλά, ταυτόχρονα, να διατηρεί δεσμούς και σχέσεις με τις προοδευτικές, δημοκρατικές και εκσυγχρονιστικές δυνάμεις, αυτές που είναι, που υπάρχουν στο Κοινοβούλιο, του οποίου το τοπίο μπορεί σημαντικά ν' αλλάξει στις επόμενες εκλογές. Πραγματικά, μπορεί ν' αλλάξει σημαντικά. Δεν μπορώ να προβλέψω αυτή την ώρα.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Επομένως, κύριε Πρόεδρε, η προσέγγιση - ας πούμε - ενός πράγματος, που θεωρείται πάντα πρόκριμα στην Ελλάδα των τελικών επιλογών, των δημοτικών εκλογών, από ποια βάση ξεκινάει για σας;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Εγώ πιστεύω ότι - και, επίσης, το 'χω δηλώσει - νομίζω ότι αυτή η βασική γραμμή είναι ότι θα πρέπει, σε τοπικό επίπεδο, να υπάρξει συνεργασία, να υπάρξουν εκείνες οι συνεργασίες και η επιλογή προσώπων, που έχουν ευρύτερη κοινωνική παρουσία και ορατότητα, ώστε να αποφευχθεί η νίκη του νεοφιλελευθερισμού. Μία νίκη της Ν.Δ. στο χώρο το δημοτικό, της Αυτοδιοίκησης.

Τώρα, πιστεύω ότι αυτή η διαδικασία...

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Δεν τη βλέπετε, δηλαδή, σαν αποτέλεσμα μιας κεντρικής συμφωνίας με την Αριστερά, ας πούμε.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Κοιτάξτε, μπορεί να υπάρξει μια συμφωνία, να γίνουν οι τοπικές συνεργασίες και να γίνουν είτε επιλογές μ' αυτή τη βάση. Τέτοιου είδους συμφωνία μπορώ να δω. Αλλά το να πάρουμε το χάρτη της Ελλάδας και να τον μοιράσουμε κατ' αυτό τον τρόπο, νομίζω ότι είναι λάθος. Κι εγώ πιστεύω, επίσης, ότι θα πρέπει οι συμφωνίες που θα υπάρξουν να αφορούν και την πρώτη εκλογή, όχι μόνο τη δεύτερη.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Με δεδομένα αυτά, κύριε Πρόεδρε, πιστεύετε ότι για τους μεγάλους Δήμους, που κυριαρχούν στη μάχη των εντυπώσεων των δημοτικών εκλογών (μιλώ για την Αθήνα, τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη) κι αν λάβουμε υπόψη μας ότι στους περισσότερους απ' αυτούς τους Δήμους η Ν.Δ. έχει ποσοστό άνω του 50%...

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Είχε, εννοείτε.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Είχε, ναι.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Το τονίζω αυτό, διότι έχει δύο μήνες περίπου κυβέρνησης.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Θεωρείτε απαραίτητη τη συνεργασία από την πρώτη Κυριακή με το Συνασπισμό της Αριστεράς, σ' αυτούς τους μεγάλους Δήμους;

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Πιστεύω ναι, αλλά είναι κάτι που θα πρέπει να το ερευνήσω. Οι προθέσεις μου είναι θετικές.

Σ.ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: Θα βλέπατε, ίσως, με καλό μάτι τη χρησιμοποίηση και κάποιων στελεχών πρώτου μεγέθους από το ΠΑΣΟΚ; Έχει γραφεί η κυρία Μελίνα Μερκούρη, ας πούμε, για το Δήμο Αθήνας ή ο κ. Παπαθεμελής για τη Θεσσαλονίκη.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Γιατί όχι;

Π.ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, σας ευχαριστούμε πολύ, για τον "TOP-FM", για τη συνέντευξη που παραχωρήσατε, για τους ακροατές μας.

Α.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ: Εγώ ευχαριστώ.